

## CD KLASSIEK

Spelen op fluit  
Ludwig van Beethoven

Aan het begin van de negentiende eeuw was de dwarsfluit nog in volle ontwikkeling. Mozart noteerde zelfs dat hij moedeloos werd van dat instrument. Pas met de radicale verbeteringen die Theobald Böhm omstreeks 1840 binnenloodste in de dwarsfluittechniek werd de traverso een betrouwbare en gebruiksvriendelijke partner.

Het succes van de Böhmfluit heeft echter ook zijn keerzijde. Wie vandaag werk uit de periode vóór 1840 authentiek wil vertolken, moet dat dus doen met een origineel instrument of een kopie ervan. De Nederlandse fluitist Raymond Honing gebruikt het type instrument waarop de allerbeste fluitist van toen, Drouet, zowat zijn hele leven speelde.

Louis François Philippe Drouet (1792-1873) werd in Amsterdam geboren. Na de slag van Waterloo bouwde hij een internationale carrière uit, voornamelijk in Parijs en Londen. Hij kon prachtig andermans composities arrangeren voor dwarsfluit. Dat is beslist het geval in deze bewerkingen van enkele vioolsonates van Beethovens sonates. Het zijn driedelige sonates voor viool en

piano die Beethoven componeerde net vóór en na 1800 en die terecht worden gerekend tot het beste van zijn kamermuziek.

Raymond Honing en Ursula Dütschler namen als allereerste Drouets arrangementen van die vioolsonates op. De Zwitserse Dütschler staat vooral bekend om haar klavecimbel- en fortepianovertolkingen.

Met twee vertolkers die er blijken hun curriculum en discografie een brede visie op nahouden en met twee instrumenten die perfect passen bij de tijd waarin de werken tot stand kwamen, zit de luisteraar als gebeteld. De twee Beethovensonates (opus 12 en 30) moeten op zo'n traverso aartsmoelijk zijn, maar daarvan heb je geen moment last. Fortepiano en dwarsfluit geven elkaar prachtig partij.

Behalve de beide voor dwarsfluit omgebouwde vioolsonates brengen Dütschler en Honing nog twee *Variationen* (uit opus 107). Het eerste is een lustig *allegretto (scherzando)* op de melodie van een Iers lied. Ierser kon Beethoven het inderdaad niet maken, want het bezingt Saint Patrick's Day...

Een verrassende cd, waarop we puike vertolkers ontmoeten. (JC)

Ludwig van Beethoven, *Flute Sonatas. Arrangement Louis Drouet*, ALIUD Records, ACD, BN 092-2, 23 euro.

## CD OPERA

Grote aria's  
Jonas Kaufmann

De in 1969 geboren Beierse tenor Jonas Kaufmann wordt beschouwd als een van de grootste zangers van zijn generatie. Voor het label Sony leverde hij al fraaie albums af met een selectie van de beste aria's van Verdi, Puccini en Wagner. Het voorbije jaar had hij last van de stembanden, maar wanneer u dit leest, staat hij op podia in diverse Chinese steden, waar hij vooral Franse opera-aria's brengt.

In zijn jongste album doet Kaufmann ons wegdromen naar de tijd van het Seconde Empire (Tweede Keizerrijk) (1852-1870), alhoewel niet alle geselecteerde werken dateren uit die periode. *La Juive* van de Frans-Joodse For-

mental Halévy werd in 1835 voor het eerst opgevoerd, Offenbachs *Les contes d'Hoffmann* in 1881.

We horen enkele spectaculaire aria's voor mannenstem uit opera's waarvan sommigen enkel nog bekend zijn van die aria's en die in hun geheel nog amper worden uitgevoerd. *Carmen* of *Les contes d'Hoffmann* behoren wel tot het standaardrepertoire. Kenmerkend voor die stukken is de grote terts in de hoge registers van de stem.

Absoluut hoogtepunt vonden wij de aria *Rachel, quand du Seigneur* uit *La Juive*, opgenomen door de allergrootste tenoren. Nu dus ook door Kaufmann. (EDS)

*L'Opéra*, door Jonas Kaufmann (tenor) en het Bayerisches Staatsorchester onder leiding van Bertrand de Billy, Sony, 88985390832, 23 euro.

## BOEK GESCHIEDENIS

Raciaal denken  
Sarah Heynssens

Aan het einde van de jaren 1950 werden zo'n driehonderd kinderen van gemengde afkomst vanuit het weeshuis van Save in Rwanda naar België overgebracht en geplaatst bij opvanggezinnen. Velen zagen hun Afrikaanse moeder nooit meer terug.

Het verhaal van het weeshuis van Save kwam al meermaals

in de pers, maar historica Sarah Heynssens, gespecialiseerd in migratie- en koloniale geschiedenis, spit de kwestie uit, omdat het onduidelijk blijft waarom de kinderen werden overgebracht.

Het Belgische kolonialisme was gebouwd op racistische vooroordelen. Kinderen van gemengd ras namen een eigen plaats in de door rassens segregatie gestructureerde koloniale wereld. De zogenoemde mulatten vormden een afzonderlijke bevolkingscategorie die zowel door de kolonialen als de zwarte gemeenschap negatief werd bejegend.

In 1913 verscheen een boekje over de vrees dat metissen een revolte zouden leiden. In het Franse systeem waren metissen gewoon Frans staatsburger. De Belgische koloniale staat was echter bang van vermenging, al verbood hij relaties tussen blanken en Afrikanen niet. Het probleem was dat een alleenstaande moeder vaak niet kon rekenen op de steun van de zwarte ge-

meenschap. Kinderkolonies bestonden er al tijdens de onafhankelijke Congostaat.

De kwestie van Save past ook in de situatie van Rwanda en Burundi. De koning van Rwanda had zich bij zuster Lutgardis van het tehuis in Save in 1958 negatief uitgelaten over het lot van de metissen na de onafhankelijkheid. Wij zouden graag wat meer vernemen over wat er met hen gebeurde in Congo. Sommigen, zoals Léon Kengo Wa Dondo, werden er later minister. (EDS)

Sarah Heynssens, *De kinderen van Save. Een geschiedenis tussen Afrika en België*, Polis, Antwerpen, 2017, 375 blz., 24,99 euro, ISBN 978 94 6310 231 5.

## BOEK BIJBEL

Verdwenen taal?  
Holger Gzella

Het Aramees is een Semitische taal en ten tijde van Jezus de meest gesproken taal van het Midden-Oosten. Het is verwant met het Hebreeuws en zo goed als zeker was het Jezus'

moedertaal. In het Nieuwe Testament zijn er immers Aramese zinnen of uitspraken bewaard. De taal is niet uitgestorven, zoals het Latijn, en wordt nog steeds gesproken in enkele christelijke dorpen in Syrië en in enkele oosterse christelijke kerken.

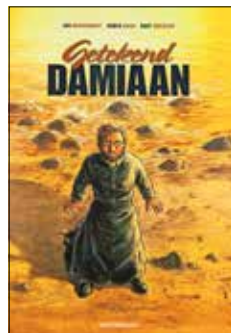
Holger Gzella, docent Hebreeuwse en Aramese taal en literatuur aan de Universiteit Leiden, beet zich vast in wat hij de 'eerste wereldtaal' noemt. Sommigen droomden ervan een authentiek Aramees evangelie reconstrueren (de evangeliën werden in het Grieks geschreven) om aldus de diepe betekenis van vele Bijbelse uitspraken (zoals *Het woord is vlees geworden*) te begrijpen, maar volgens Gzella is dat een doodlopende weg.

Aramees is voor de christen echter ook een vertrouwde taal. 'Gol-

gotha' of 'Bethesda' kennen wij als plaatsnamen uit de lezingen. *Kefas* ('rots', de bijnaam van Petrus) en *rabboeni* ('mijn meester') zijn aanspreekvormen. Het eigenlijke belang van de taal voor het Nieuwe Testament zit in de culturele context van het Palestijnse Jodendom. De taal opent alvast een poort. (EDS)

Holger Gzella, *De eerste wereldtaal. De geschiedenis van het Aramees*, Athenaeum, Amsterdam, 2017, 35 euro, 404 blz., ISBN 978 90 2530 701 1.

## BOEK STRIPVERHAAL

Heilige Damiaan  
Bosschaert & anderen

Pater Damiaan schreef talrijke brieven naar zijn familie, naar zijn confraters en naar zijn oversten. Deze strip begint dan ook met dat feit. Met de pen tekent Bosschaert zijn (voorlopig) laatste brief, waarin hij het belang van brieven in Damiaans leven benadrukt.

Het stripverhaal begint op Damiaans geboortedag 3 januari 1840 en eindigt 15 april 1889, zijn sterfdag. Damiaans bepaald niet zorgeloze jeugd neemt een hele brok in beslag. Het gezin verliest Marieke, Damiaans jongste zus, aan cholera. Damiaan zelf heeft een zwakke rug. Zijn broer Pam-

fiel laat hem kennismaken met het kloosterleven.

Bosschaert tekent schitterend de keuzes die Damiaan in zijn leven maakt. Zo vervangt Damiaan Pamfiel om naar Hawaï te gaan, zoekt de bisschop vrijwilligers ter ondersteuning van de melaatsen op Molokai en beslist Damiaan er te blijven. Hij bezoekt de melaatsen, laat hen waardig sterven en begraaft hen. Samen met de inwoners van Molokai verbouwt hij de krappe kerk.

De inwoners van het eiland krijgen dankzij Damiaan een ander en beter leven. Damiaan gelaatsuitdrukkingen verraden zijn gemoed: zijn boosheid bij de dronkenmansfeesten op Molokai, de walging bij de stank tijdens het bezoek van melaatsen, zijn doorzettingsvermogen na het advies van de Gezondheidsraad om niet terug te keren.

Dit stripalbum wordt aangevuld met passages na Damiaans dood: de eerste reacties, zijn overbrenging naar Leuven in 1936, boodschappen aan diverse pausen voor zijn heiligverklaring tot aan de eigenlijke heiligverklaring in 2009.

Dan volgt nog het deel *Damiaan inspireert*, met verwezenlijkingen door de inspiratie van Da-

miaan bij vele mensen vandaag: Damiaanactie, ziekenhuizen en zorginstellingen die zijn naam krijgen, andere tehuizen en instellingen die Damiaans naam krijgen en die zijn inzet voortzetten.

Deze strip kwam tot stand op initiatief en met de medefinanciering van de Nederlandse en Vlaamse paters van de Heilige Harten, de congregatie waartoe Damiaan behoorde. Het album wordt opgedragen aan de mensen van Kalaupapa op Molokai. Hun doorzetting en moed mogen voor ons een inspiratie blijven voor solidariteit, hoop en verbondenheid. (TH)

Jan Bosschaert, Ruben Boon & Bart Maessen, *Getekend Damiaan*, Van Halewyck, Antwerpen, 2017, 56 blz., 6,99 euro, ISBN 978 94 6131 749 0.